

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Ratio formalis durationis non est propriè, ac formaliter quanta, sed
metaphoricè, vel identicè. cap. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

instanti, definit permanentia, quia pro instanti definitionis existentia Angeli in nihilum versi, cum iam non sit, non habet ordinem posterioris ad seipsam præhabitā, nec prioris ad seipsam post idē instans habendam. Deniq; si ita sumatur ratio durationis, Deus ipse nondum habet permanentiā vitæ sempiternæ: hoc verò est absurdum, & contra cōmunem doctrinam Patrū, atq; Doctorū, qui volunt æternitatē esse totam simul, & perfectā, & nihil ipsi desisse: quare nō est cōstituenda in eiusmodi permanentia: Maior propositio probatur, quoniam æternitas in hoc instanti nōdum habet respectus rationis, quos habebit tēpore futuro ad se ipsam nunc habitā: atq; adeo ipsa perfectā, atq; indiuisibilis in se iuxta temporū decursus formaliter dicitur pmanere, hoc est persistere in proprio: & p eiusmodi respectus ad se ipsā præhabitā: hi verò pro temporū varietate variantur: adeo vt, si per impossibile fingamus diuinā essentia raptim trāsire, ac definire, nunc nō foret verum dicere id, quod ait Apost. ad Hebr. 1. *Ipsi peribunt, tu autē permanebis*: quandoquidē, vt ex ipsa Apostoli cōtrapositione constat, qui perit, non permanet: Et ratio huius est, quoniā permanentia dicit negationē actualis definitionis: & sicut in quouo momento esset diuersa definitio, ita quoque est diuersa negatio: & ex huius successione permanentia quoq; successiua est: nō quidē quoad ipsum positium, quod permanet, sed quoad respectus aut negatiōes, quibus formaliter cōpletur in ratione permanentiæ: Nemo verò vnquam dixit in proprio conceptu æternitatis, quo ab alijs distinguitur, inuolui successiōnem.

Ad Hebr. 1.

VI.
S. Thomas.

Porro D. Thom. in contrariū adductus non fauet oppositæ sententiæ: nam locis citatis nō vsurpat permanentiā, prout opponitur definitioni, sed vt opponitur successioni: vt videre est apud ipsū in 2. loco, siquidē in argumento, cui respondet, obiecerat omnē mensurā durationis creatæ esse diuisibile: & idcirco ætū debere esse successiūm, respondet autē non sequi, quoniā successio sequitur in tempore ex motu, per quē fit successio: quæ ratio nō cernitur in ætuo, aut æternitate: & subdit hæc verba: *Sicut enim tēpus est numerus prioris, ac posterioris in motu, ita etiam & ætū est vnitas permanentiæ actus, qui est esse, vel operatio creati, & similiter æternitas increati*: Ex quibus patet D. Thō. opponere permanentiā successioni tēporis secundum prius, & posterius, nō vero definitioni: Caiet. autē vtitur verbo *retinet* prout valet idē, ac tenet, siue habet, iam verò Boet. vt illū interpretatur: D. Thom. 1. p.

q. 10. art. 2. ad primum: & Caietan. ibidem, nō loquitur de eo, quod re ipsa fit, sed secundū apprehensionem nostrā: nam, sicut non aliter cōcipimus tempus, q̄ apprehendenda nunc indiuisibile fluere successiue, ita non aliter apprehendimus æternitatē, quā concipiendo nunc indiuisibile permanens, ac fixū: ibi tamen nō est re ipsa aliqd nunc ab æternitate distinctū, aut prius illa. Iam verò fundamentū sumptum de vulgari vsu vocabuli infirmum est: quandoquidē, vt patet ex dictis, verbum *durare*, accipitur aliter à sapientibus: itaq; quamuis existentia, & perseuerantia ipsius, sola ratione distinguantur, non proinde duratio in permanentia consistit. Ad argumentum neganda est assumptio: etenim, cum *durare*, atq; *existere* formaliter sint diuersa, vt res dicatur durans, opus est foris a ratione distincta ab ea, qua dicitur *existens*: ad hanc autē diuersitatē denominationis nō sufficit permanentia, vt probatum est; requiritur ergo alia forma positiua, vel negatiua ab existentia distincta, quæ constituent rem formaliter durantem.

Ratio formalis durationis non est
proprie, ac formaliter quanta
sed metaphoricē, vel
identicē.

CAPVT IV.

QVæri deinde potest vtrum duratio, I. & consequenter æternitas, quatenus duratio est, sit forma intrinseca, & absoluta rei durantis, an verò extrinseca, vel saltē compleatur habitudine aliqua extrinseca. In primis autē habere rationē quantitatis, sumi videtur ex August. lib. 12. de Ciuitat. cap. 12. vbi vocat annorū quantitates, & tēporis spatium appellat magnitudinem. Ad idem facit Basil. lib. 1. contra Eunom. ver-
sus finem vbi reprehendit eū, quod tēpus appellauerit, *qualē quendā motum stellarū*: & addit, *non. n. qualem. sed sif stellarum motus est, quantum potius erat dicendum*: suadet autem, quoniam proprietates quātitatē cōueniunt durationi: est enim diuisibilis finita, vel infinita, secundum eam res dicuntur magnæ, vel paræ, æquales, vel inæquales: nam tempora in plures partes secamus: sæcula finita, vel infinita dicimus: vitam breuem, vel longam, Homines alios iuniores, alios coetaneos, alios seniores appellamus: deniq; ipsū esse rerū durationē metimur: esse vero mensuram maximè proprie spectat ad quantitatem: quare duratio habet rationem quantitatis. Secundo ita se habet res existens in tēpore ad tēpus,

vt res

ut res existens in loco ad locum: sed res existens in loco habet quantitatem intrinsecam, ratione cuius commensuratur loco: ergo & res durans habebit quantitatem intrinsecam, ratione cuius commensuratur tempori: Et confirmatur, quoniam tempus à Philosopho in prædicamentis cap. de quantitate recensetur inter species quantitatis: ergo etiam id, ratione cuius res existens illi commensuratur, ad idem genus pertinebit: quæ .n. pertinet ad diversa genera, nequaquam commensurantur. Denique ut ait D. Thom. in 1. d. 8. q. 2. ar. 1. ad 6. duratio dicitur quandam distensionem, quam Henric. quodlib. 5. q. 13. lit. B. Aureol. in 1. d. 9. q. 2. art. 1. & alij Autores moram appellant: moram vero, ac distensionem sine diuisibilitate concipere non possumus: diuisibilitas autem non reperitur sine quantitate: quare duratio pertinet ad genus quantitatis.

II. Quantitas, ut sumitur ex S. Thom. 1. p.

q. 42. ar. 1. ad 1. alia est propria, alia virtualis, & metaphorica: illa consistit in multiplicitate partium, quæ sequitur diuisibilitas: hæc in virtuali quadam extensione, siue multiplicitate partium virtualium. Prima non reperitur absque veris, ac realibus partibus: posterior, quamuis veras partes interdum admittat, non tamen exigit: nam quantitas metaphorica potest, & aliarum qualitatium, quæ sunt capaces intensiōis, ac remissionis, habet partes graduales, in gradibus vero substantialibus nequaquam: differentia .n. specifica hominis habet quantitatem metaphoricam perfectionis essentialis, nec tamen admittit ullam distinctionem, aut veritatem partium actualium. Si ergo proposita sententia intelligatur de duratione in tota sua latitudine analogica, sub qua continetur duratio vite diuine, angelicæ, & existentie ceterarum omnium rerum, & nomine quantitatis accipiat vera, & propria ratio quantitatis prædicamentalis, est omnino falsa. Ratio est, quoniam propria ratio formalis analogica debet competere omnibus analogatis: propria vero ratio quantitatis nullo modo cadit in Deum, ut fuse ostendit lib. 4. tract. de perfectionibus diuinis: nunc breuiter probatur, quoniam ratio partium propria quantitatis nullo modo cadit in rem omnino simplicem, qualis est duratio vite diuine: idem quoque patet in æuo Angelorum, quod iuxta veriorē sententiā est expertus partium, & indiuisibile. Si verò quantitas metaphoricè accipiat, non ineptè potest duratio appellari quantitas, ut .n. attributa quantitatis metaphoricè tribuitur durationi, ut patet ex argumentis initio adductis, ita etiam quantitas ipsa metaphoricè dici potest de eadem. Verum, quæ subeunt

aliquam denominationem metaphoricam, habere debent aliam propriam, in qua fundetur metaphorica: quod .n. non habet ullam propriam rationem formalem entitatis, nihil est. Et ideo oportet indagare propriam rationem durationis, qua duratio est. Et quoniam res creatæ notiores nobis sunt, dicam de ratione durationis creatæ: hæc enim explicata, constabit, quænam sit ratio diuine: inter creatas verò omnium manifestissima est tempus, per respectum ad quod ceteras concipimus.

Illud certum est, tempus quatenus spectat ad prædicamentum, quando, nequaquam esse speciem quantitatis, hoc .n. esset confundere rationes formales prædicamentorum. Sed sola dubitatio est, utrum, sicut locus est identice superficies, & consequenter quantitas, quæ sub habitudine continentis dicitur locus, & afficit, ac denominat locatum, ita tempus sit identice species aliqua quantitatis, quæ quatenus continet, vel mensurat esse rerum corruptibilium, dicatur duratio. Illi, qui tempus, ac motum reijciunt à prædicamento quantitatis, negatiue respondent: tempus enim, ut pertinet ad prædicamentum, quando, non est idem per se cum alia quantitate, quæ habeat rationem continentis, ac mensurantis vitam, aut existentiam rerum: sola enim superest magnitudo, qua illa minimè mensurantur. Minus verò multo probabilior est sententia, quæ saltem motum reuocat ad quantitatem: nam cōtinuitas omnis pertinet ad genus quantitatis, cōtinuitas autem successiua nulli alteri rei, quæ motui per se primo cōuenit: quare is pertinet ad genus quantitatis. Assumptio cōstat: quoniam, etsi in motu locali possumus recurrere ad cōtinuitatem spatij, supra quod fertur mobile, ex quo vult, Aristot. li. 5. Met. c. 13. t. 19. desumi cōtinuitatem motus localis, tamē in motu alterationis hoc minimè cernitur, aut requiritur: si enim supponamus totum aliquod corpus sine intermissione alterari, in toto illo, ac singulis eius partibus, datur motus cōtinuus secundum successionem, non ratione cōtinuitatis partium corporis: non enim partes successiue alterationis necessario transeunt super diuersas partes mobilis, sed in eadem sibi parte succedunt: ergo cōtinuitas successionis non sumitur à cōtinuitate corporis, quod alteratur: atque adeo cōuenit per se primo motui, quod proinde est quātus per se: Cum vero communis opinio asserat tempus esse, vel intrinsecam quandam dispositionem, & mensuram motus, vel ipsum motum prout extrinsece denominat existentiam rerum corruptibilium, si motus pertinet ad prædicamentum quantitatis, tempus quoque ad idem saltem identice, & materialiter pertinebit.

III.

Aristotel.

Qua

IV.

Qua sententia supposita explicari potest ratio durationis sumpta similitudine à ratione loci, qua utitur Aristoteles lib. quarto Physicorum capi. 12. t. 117. nam, quemadmodum locus materialiter, & identice est aliquid pertinens ad prædicamentum quantitatis, formaliter vero addit habitudinem continentis ad corpus locatum, ita tempus quatenus est duratio mensurans rerum existentiam, materialiter quidem est quantitas per se extensa, addit vero habitudinem continentis, ac mensurantis ea, quæ sunt in tempore: Et quemadmodum ex parte loci, & locati datur fundamentaliter quantitas, ratione cuius sibi inuicem respondent, & adæquantur, & locatum habet veram magnitudinem, ratione cuius est repletium loci, ita ex parte eorum, quæ per se primo immediate mensurantur, & continentur tempore, datur quantitas materialis eiusdem rationis cum ea, quæ datur ex parte temporis: nam, sicut in primo mobili, in cuius motu constituitur ratio temporis, est successio continua, ita quoque reperitur in singulis corporibus, quæ mouentur: nam quæcunque entitas, ac formalitas datur in motu primi mobilis, reperitur etiam in motibus corporum reliquorum, si excipiat habitudo continentis, quæ non datur in motibus inferioribus respectu primi; & sicut in loco præter superficiem ambientem, & continentem concipimus spatium replendum à locato: ita in ipso quoque tempore concipimus spatium quoddam, siue interuallum successiuum, quod occupat motus inferiorum, quo nomine appellatur à Magn. Basilio, ubi supra Nazianzen. orat. 3. de Theologia, quæ est in ordine 35. post initium, & oratione tricesimaoctaua, quæ est de Natiuitate ante medium, & quadragesima secunda, quæ est 2. in Pascha etiam ante medium: & quemadmodum in loco non solum sunt corpora quanta, sed etiam substantiæ immateriales, ita quoque in tempore: Et sicut substantiæ immateriales non habent propriam quantitatem, ratione cuius adæquantur loco, sed virtualem, ratione cuius sunt in maiore, vel minore loco, ita etiam per se non habent propriam quantitatem successiuam, ratione cuius adæquantur loco, sed virtualem, ratione cuius ipsi coexistent, & nostro modo intelligendi sint repletivæ spatij successiuui temporis labentis. Denique, quemadmodum, ut aliquid sit in loco, non est satis habere quantitatem propriam, vel metaphoricam repletivam loci, nisi per eam actu cō-

Basilius.
Nazianz.

stituantur in loco, ita ut dicatur esse in tempore, non sufficit habere quantitatem virtualem durationum, ratione cuius res possint coexistere temporis, nisi actu coexistat: quæ de causa, ut inferius patebit, quamuis Angelus habeat propriam durationem intrinsecam naturaliter interminabilem à parte posteriore, si per miraculum subtrahente Deo concursum, quo illum conseruat, nunc esse desinat, non dicitur coexistere temporis crastino, quia deest actualis correspondentia durationis propriæ ad tempus crastinum.

Vnum tamen est discrimen inter tempus, ac locum: nam locata, qua præcise considerantur in seipsis, nec comparantur ad alia corpora, quæ intra se continent, non habent rationem temporis intrinseci, vel durationis, ratione cuius sublato motu primi mobilis, & astrorum dicentur esse in tempore, ut volunt Basilius, & Augustinus, ubi supra: nam, si primum mobile in nihilum redigatur, ratio communis temporis adherere poterit proximæ sphaeræ: & ideo tempus, à quo motus ceteri extrinsece denominantur, per accidens non coniungitur cum primo mobili, & coniungi potest cum secundo: quod perinde habere debet omnia requisita ad rationem temporis, sub qua motus eius constituitur per intellectum, qui apprehendit illum tanquam regulam, & mensuram motuum reliquorum. At inquires, hoc probare quemuis motum habere rationem fundamentalem temporis: hæc vero non sufficit, ut in quouis dicamus reperiri rationem ipsam temporis: si vero de sola fundamentali sermo sit, quoduis locatum corporeum habet etiam rationem fundamentalem loci, hoc est superficiem. Respondeo discrimen consistere in hoc, quod locatum secundum se solum consideratum non habet, nec habere potest rationem loci nisi comparatione alterius quod possit continere: at verò quivis motus sublato omni alio motu, siue corporis superioris, & continentis, siue cuiusvis alterius, dicitur habere tempus, vel esse in tempore: nam, si nullus omnino alius motus esset in universo, quam horologii, accepto signo primæ horæ transactæ verè possumus dicere lapsum fuisse tempus vnius horæ: hoc vero tempus, cum nullibi alibi sit, necessario debet concipi in ipso motu: & cum eadem sit ratio in quo motu, atque in alio, omnibus adest propria ratio temporis.

Propter huiusmodi discrimen aptius exemplum sumitur ad explicandam rationem temporis ab ipsa magnitudine, & men-

furis

V.

Basilius.
Augustinus.

VI.

furis ipſius, quam à loco: etenim magnitudo vel conſiderari absolute poteſt, vel quatenus ſubſtat certæ, ac determinatæ meſuræ: absolute enim conſiderata eſt linea, corpus, vel ſuperficies ſumpta vero ſub determinatâ meſura eſt palmus, vlna, cubitus, ſtadium, &c. Et hoc modo accepta non habet diuerſam extensionem, à ſe ipſa absolute conſiderata, ſed eandem ſub præfixis terminis ab intellectu: non enim in ligno cubitali eſt duplex extenſio, altera ab absoluta ratione quantitatis, altera à ratione cubiti: cubitus enim non eſt aliud, quam quantitas determinata contenta intra terminos præſcriptos: & quamvis detur cubitus aliquis communis ex designatione publica deputatus ad meſurandas res quantas, in ſingulis tamen, quæ meſurantur, datur propria ratio cubiti, aut cuiuſvis alterius meſuræ ſibi adæquatæ. Eodem modo, quamvis motus primi mobilis, quia eſt maximè vniformis, & perfectus, vſurpetur tanquam meſura extrinſeca durationis omnium motuum inferiorum, tamen in ipſis quoque motibus poteſt reperiri propria ratio meſuræ intrinſecæ: ita vt, ſicut tempus, vel motus cœleſtis cōceptus ſub diuerſis terminis dicitur hora, dies, menſis, luſtrum, ſæculum, ſic etiam corpora inferiora, dum moventur, dicantur habere durationem vnus horæ, diei, vel menſis, quæ duratio vtique manebit eadem, ſi ſub eodem interuallo ſucceſſum, intra eoſdem terminos creantur, quamvis motus cœli conquieſcat.

VII.

inſtat.

ad Heb. 13.

Ex dictis quoque apparet proprie loquendo non eſſe idem durare, ac eſſe proprie in tempore: nam eſſe in tempore, vt ait Philoſophus lib. 4. Phyiic. tex. 17. eſt contineri, ac meſurari tempore: quod ſolum competit ijs, quæ ſunt obnoxia mutationi, ac tempori, ab eoq; patiuntur: durare vero conuenit ijs etiam, quæ non ſunt obnoxia tempori, vt eſt Deus, & reliquæ ſubſtantiæ ſeparatæ: Si verò eſſe in tempore ſignificet, quod coexiſtere, ac reſpondere tempori, tunc competit omnibus, ſicut eſſe in loco, ſi accipiatur pro quacunque ſimultanea exiſtentia cum loco: Et hoc modo ipſe quoque Deus dicitur eſſe, vel operari in tempore: *Ieſus Chriſtus heri, & hodie*: ad Heb. 13. Ex quo deinde colligitur aliud diſcrimen inter tempus, ac locum: nempe, quod à loco non ſumitur aliud cōcretum, quam eſſe in loco, contineri loco, & ſimilia, quæ dicant habitudinem ad locum: à tempore vero non ſolum res dicitur eſſe in tempore, ſed durare. Ex quo prouenit, vt ſublato loco non maneat completa ratio poſitiua,

à qua res denominetur eſſe alicubi, ſublato vero tempore, adhuc maneat denominatio poſitiua durationis: nam Deus durauit ab æterno ante omne tempus, ac motum, & verè dici poteſt eſſe in æternitate, quamuis actu nō concipiatur ſub habitudine ad tempus: item, ſi modo ceſſet omnis motus, & maneat ſubſtantiæ ſeparatæ, verè dicentur durare. Ratio huius diſcriminis eſt: quoniā, vt ſupra indicaui, cuiſlibet rei in eſt propriū tempus, aut duratio, à qua denominari poteſt abſq; habitudine ad aliq; extrinſecū: locus verò etiā quoad materiale, non in eſt cuiſlibet rei, nā ſuperficies ſolum conuenit reb. corporeis quoad formale vero, hoc eſt quoad rationem ambiendi, & continendi locatum, non conuenit etiam plurimis corporibus, quæ ſolum continentur, non cōtinent: & idcirco hoc ipſo, quo tollitur locus, & habitudo ad illum, non poteſt dici aliquid eſſe in loco: hoc ipſo vero, quo tollitur tēpus, aut duratio extrinſeca, nō dicitur quidem res proprie eſſe in tempore, dicitur tamen durare.

Denique, vt concludam id, cuius gratia hæc dicta ſunt de tempore, conſtat ex dictis durationem in tota ſua latitudine, nec formaliter, nec identice participare propriam rationem quantitatis: ſecūdum ſpeciem vero nobis notiore, hoc eſt ſecundum tempus, eſſe identice quātitatem. Ex quo colligitur alia genera durationis habere rationem quantitatis virtualis, vt docet Henricus in ſum. ar. 31. q. 2. & quodlib. 5. q. 13. lit. B. Baſſol. in 2. diſt. 2. q. 1. art. 1. & alij: nam, quemadmodum immenſitas diuina, & locabilitas ſubſtantiæ Angelicæ, quæ poteſt reſpondere loco diuiſibili, habent rationem quantitatis virtualis, quæ adæquantur extensioni loci, ita æuum Angelicum, æternitasq; diuina, quatenus ſunt apta replere quoduis ſpaciū temporis diuiſibilis, ac ſucceſſiui, habent rationem quantitatis virtualis, quod in particulari de æternitate docent Alenſis. p. q. 12. m. 7. Albert. in 1. d. 8. ar. 9. d. 9. art. 2. ad 3. Bonauen. d. 19. 1. p. q. 2. in corpore. Henri. in ſum. ar. 31. q. 3. lit. M. & quodlib. 5. q. 13. à lit. P. Hiſpalenſ. in 1. d. 9. qu. vnica, art. 3. notab. 5. & art. 4. ad 3. contra 6. conſuſionem Baſſolis cit. & Iſaac Philoſop. lib. de finitionū, quem refert Vdalric. apud Carthufianum in 1. d. 8. q. 3. æternitatem vocat meſuram ſpatioſam ſpatioſitate non molis, aut diſtentionis, ſed virtutis, quæ ambit totum eſſe inferius, & infinitū, & per hoc omnem quantitatiuam ſpatioſitatem temporis. Et ſicut docti recentiores explicant rationem formalem quantitatis perma-

VIII.

Henricus.

Baſſol.

Alenſis.

Albertus.

Bonauen.

Henricus.

Hiſpal.

Baſſol.

Iſaac.

Gillij comment. Theol.

T t t t

nentis

nentis per aptitudinalem adaequationem, & correspondentiam corporis ad partes loci, quæ reperitur in corpore, etiã quãdo actu non cõmensuratur loco, vt videre est in corpore Christi sub speciebus consecratis, ita ratio durationis intrinsecæ cuiusq; rei potest explicari per aptitudinalẽ coexistentiam, siue accommodationem ad tempus extrinsecum per interualla succedens. Et quamuis non sit actu tempus extrinsecum, cui res ipsa respondeat, per propriam tamen durationem disponitur vt si tempus detur, statim illi coexistat.

IX.

Argumenta initio proposita non conuincunt durationẽ habere propriam rationem quãtitatis, sed solum metaphoricam, vel quoad aliquã eius speciem, hoc est tempus, non tamen formaliter, sed materialiter. Et ad hunc sensum interpretandus est D. August. cit. loco de Ciuitate Dei, cum tẽporis spatiũ appellat magnitudinẽ: nam, si in sensu proprio accipiat, fatendum quoq; est spatium temporis esse magnitudinem, atque adeo quantitatem successiuam confundi cum permanente, quod est apertum absurdum: sicut ergo spatiũ temporis appellat metaphorice magnitudinem, ita etiam annos vocat metaphorice, vel identice quantitatem. Iam verò D. Basilius redarguit Eunomium ex proprijs dictis: nempe quod tempus appellet motũ qualem, cum potius, si motus est, appellare debuisset quantum: ipse verò nihil horũ dicit, sed oppositũ, cum negat tẽpus esse motũ. Ad primum argumentũ respondetur proprietates quantitatis accommodari etiam alijs rebus identice, vel metaphorice, sicut accommodatur ipsamet ratio quantitatis: identice, vt cum locus dicitur equalis locato, quæ equalitas prouenit ex eo, quod locus fundamẽtaliter, ac realiter est superficies; metaphorice, vt cũ filius æternus dicitur æqualis Patri: & primũ in vnoquoque genere dicitur mensura cãterorũ: At verò proprietates de quibus fit mentio in argumento, cõueniunt durationibus identice, vel metaphorice, identice ratione tẽporis, metaphorice ratione aliarũ specierum. Ad secundum distinguẽda est assumptio, ac dicendum non omnia, quæ sunt in loco, habere veram, ac propriam rationẽ quantitatis, sed veram, vel metaphoricam, eodemq; modo se rem habere in his, quæ sunt in tempore, vt explicatum est suprà. Ad confirmationem respondetur tempus, vt per se pertinet ad genus durationis, non esse formaliter quãtitatem, sed identice: & ideo ex hoc capite minimẽ sequi, vt duratio intrinseca, qua singulæ res coexistunt

tempori, sit formaliter quantitas: præterea etiam non repugnare, vt inter res generum diuersorum sit commensuratio quãdam ratione conuenientie metaphoricæ, quæ est inter durationes indiuisibiles, ac tempus in ratione quãtitatis. Ad vltimum respondeo D. Thom. ibidem se explicare: ait enim illam significationem esse vulgarem ex modo significandi vocabuli, quam propterea negat conuenire æternitati: nõ est autem mirũ, siquidem nescimus quid duratem rerum superiorum, & consequenter, neque rationum formalium illis comuniũ, vt ad eas significandas applicemus nomina specierum, quas nouimus. Et quia durationẽ temporalem per modũ distensionis cõcipimus, ad eundẽ modũ intelligimus, ac nominamus durationes rerũ indiuisibilium, quæ tẽpori minimẽ subiacent.

Aeternitas distinguitur à vita diuina non à parte rei, sed secundum rationem, posita verò opinione de distinctione actuali temporis à motu dicendum est distingui virtute secundum rationes positiuas.

CAPVT V.

Omnis quantitas virtualis, & metaphorica habet propriam rationem formalem distinctam ab essentia quantitatis propriæ: hanc habet æternitas, quatenus duratio est: duratio quippè differt ratione formali, à quantitate propriè dicta: & vt docent cõmuniter Theologi, immediate afficit existentiam: res enim secundũ quod existunt dicuntur durare: Est verò in primis cõtrouersia vtrum, & quomodo æternitas distinguatur ab existentia diuina; cõmunis sententia docet distingui, & non solum ratione ratiocinante. Distingui patet, quoniam, vbi nulla omnino distinctio intercedit, nõ potest cõcipi ratio mẽsuræ, ac mensurati: nam de ratione mẽsuræ est, vt sit notior mẽsurato: idẽ verò respectu sui non est magis, ac minus notũ, distingui vero non solum ratione ratiocinante, sed ratiocinata cõstat, quoniam æternitas & existentia non sunt nomina synonyma, & in creatis existẽtia secundum suũ præcisum conceptum non pertinet per se ad vllum prædicamentum, duratio verò maximẽ in diuinis autẽ ea, quæ respondent perfectionibus distinctis prædicamento, distinguuntur ratione ratiocinata. Præterea, si æternitas sola ratione ratiocinante distingueretur ab existentia, perperam distinguere-